

گزارش نشست هم‌اندیشی نخبگانی

«صلح و عدالت در اندیشه رهبر معظم انقلاب اسلامی»

از سازش سلطه‌گرا نه تا صلح عادلانه

حسن فرامزی

با وجود اینکه صلح و عدالت واژه‌هایی همخوان با فطرت انسانی هستند اما در صورت درک نشدن دقیق مفاهیم فرامتنی این واژه‌ها، ادراک‌های به ظاهر اولیه و فاقد مبانی منطقی، خود بستر شکلگیری فضای جنگ، نزاع و بی‌عدالتی خواهند بود. اگر چه تفکر «صلح عادلانه» چندی است وارد عرصه گفت‌ومانی و محافل سیاسی شده اما آنچه مشخص است فقدان «ادبیات معیار» برای این گفت‌مان است تا بتواند به صورت کاربردی در خدمت مصالح کشور و اهداف انقلاب اسلامی باشد. مجمع صلح جهانی و اندیشکده راهبردی تحول که سال‌هاست در حوزه صلح، عدالت و حقوق بین‌الملل فعالیت‌های علمی و فرهنگی دارد، با درک دقیق از مفهوم صلح و عدالت پیش‌گام برای تبیین دقیق مفاهیم برآمده از «صلح» و «عدالت» شده‌است و با محور قرار دادن اندیشه‌های رهبر انقلاب اسلامی به‌طور عملی در صدد ایجاد ادبیات معیار است و در این راستا با بهره‌مندی از اساتید برجسته دانشگاهی، حقوق‌دانان و دیپلمات‌های پرسابقه و مؤثر می‌کوشد تا ضمن بازتعریف و بازخوانی تحولات منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای در حوزه‌های مختلف سیاسی، نظامی، فرهنگی و اقتصادی، ویژگی‌های صلح و عدالت را نیز از منظر اندیشه و منظومه‌فکری رهبر معظم انقلاب اسلامی بازگو کرده و بر ایجاد گفت‌مان واحد و ادبیات معیار گام مؤثر بردارد. بر همین اساس و بر مبنای اهمیت حضور مؤثر در عرصه‌های بین‌الملل که نیاز به گفت‌مان واحد دارد، هفته گذشته در ادامه سلسله نشست‌های تبیینی و نخبگانی نشست «هم‌اندیشی نخبگانی صلح و عدالت در اندیشه‌های مقام معظم رهبری» با حضور دکتر محمد اسحاقی، معاون آموزشی و پژوهشی مؤسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی، محسن پاک‌آیین، عضو شورای راهبری مجمع جهانی صلح اسلامی، منوچهر متکی، نماینده مردم در تهران و وزیر امور خارجه سابق و دکتر داود عامری، دبیر کل مجمع جهانی صلح اسلامی برگزار شد و هر کدام از کارشناسان به ارائه نظرات کارشناسی خود پرداختند. توجه به شناخت دقیق و تبیین اندیشه‌های رهبر معظم انقلاب در موضوع صلح و عدالت با بیان مصادیق کلامی و عملی ایشان، نکته مشترک صحبت‌های سخنرانان بود که هر کدام از منظر متفاوتی به ساختار و ماهیت صلح و عدالت اشاره کردند.

ضرورت پرداختن به صلح عادلانه در اندیشه‌های رهبری

در ابتدای این هم‌اندیشی نخبگانی که همراه با تلاوت آیاتی از کلام‌الله مجید بود دکتر داود عامری، دبیر مجمع جهانی صلح اسلامی، ضمن عرض خیرمقدم به مدعوین و میهمانان به شرح الزام و اهمیت ایجاد گفت‌مان معیار در صلح و عدالت پرداخت و با اشاره به تقسیم‌بندی‌های جهانی در درک مفاهیم صلح بر پایه جملاتی از بیانات رهبر انقلاب با موضوع «صلح و عدالت» گفت: متأسفانه امروز در داخل و بیرون کشور، شاهد ظهور و رواج ادبیات غلطی هستیم که زمینه‌ساز شکلگیری مباحثی شده‌است که با اصول تمدنی و مبانی اسلامی – ایرانی همخوانی ندارد. نکته دیگر تصویرسازی گسترده دشمنان ما در روایت‌سازی است. این امر موجب شده تا تصویری از جمهوری اسلامی در داخل و خارج شکل بگیرد که گویی این تصویر در نظر دارد تا ایران یک مخالف صلح و آرامش نمایش دهد. در این چارچوب است که شاهد خطابه‌های امپراطورگونه برخی دولت‌ها در قبال جمهوری اسلامی ایران هستیم و ضروری است برای ارائه تصویر واقعی و گفت‌ومانی جمهوری اسلامی ایران، اقدامات تبیینی مناسبی صورت گیرد.

دکتر عامری گفت: هدف این نشست آن است که نشان دهد، جمهوری اسلامی از همان روز نخست بر مبنای صلح و عدالت سخن گفته و معیارهای دقیقی در حوزه اندیشه‌های اسلامی ایرانی ارائه کرده است. از طرفی امامین انقلاب، دارای بیانات دقیق و عمیقی هستند و امروز اگر قرار باشد گفت‌ومانی شکل بگیرد و دوام بخش یک ادبیات ملی برای حرکت در مسیر صلح واقعی باشد قطعاً باید متکی بر ادبیات دورنی خود باشیم. شناخت درست و عمیق این ادبیات و نیز اصلاح تصویر غلطی که در حال شکل گرفتن از ایران است می‌تواند قوام و دوام به حرکت اندیشه‌ورزانه در جمهوری اسلامی ایران بدهد.

دبیر کل مجمع جهانی صلح اسلام در ادامه گفت: برای رسیدن به چنین نگرش ژرفی چه بستری ارزنده‌تر از اندیشه‌های مقام معظم رهبری که می‌توان به آن تکیه کرد، چراکه اندیشه‌های ایشان از یک سو منطبق با اندیشه‌ها و موازین دینی و از سوی دیگر منطبق با قوانین بین‌المللی است.

وی با استناد به کلامی از امام(ره) گفت: حضرت امام می‌فرماید: «امیدواریم که صلح جهانی برپایه استقلال ملت‌ها و عدم مداخله در امور یکدیگر و حفظ اصل تمامیت ارضی تمامی کشورهای منطقه بنا گردد». رهبری نیز در سخنانی عنوان می‌کنند: «حکومت علوی بشر را به ایمان، عدالت، آرامش، به معنویت، وفا، برادری و صلح و دوستی حقیقی رهنمون می‌سازد.» امیدوارم در این‌باره دقت داشته باشیم، نگاه رهبری صرفاً فردونی و ملی نیست بلکه نگاهی جهانی دارد و صلح و عدالت و برای سراسر جهان می‌خواهد.

نکته دیگر اینکه یکی از راهکارهای رسیدن به صلح‌نگاه به آن بر اساس آموزه‌های دینی است که در تمامی ادیان الهی مشاهده می‌شود. در حال حاضر تهدیداتی همچون تحریم، تروریسم، تبعیض، جنگ‌ها و... صلح و عدالت را در جهان به مخاطره انداخته و همین مخاطرات، ضرورت تبیین صحیح صلح را در چندان می‌کند.

دبیر کل مجموع جهانی صلح اسلامی گفت: مطالعات جهانی نشان می‌دهد غربی‌ها بر اساس منافع خویش صلح و عدالت را تعریف کرده و هنجارهایی را ایجاد کرده‌اند که بر اساس منافع آنها و در راستای سلطه‌گری است. از سویی متأسفانه کشورهای اسلامی در تبیین گفت‌مان جهانی و ساخت هنجارها کارکرد مناسبی نداشته‌اند بنابراین، نیازمند یک تحول بزرگ در این باره هستیم. برای تحقق این مسئله باید به سمت علما و اندیشه‌ورزان اسلامی رفت، چون غرب ادعای صلح پایدار را مطرح می‌کند که عملاً اجرایی نشده‌است در حالی که جهان اسلام می‌تواند گفت‌مان صلح عادلانه را در جهان تبیین نماید.

وی در تفکیک مفهوم صلح پایدار و صلح عادلانه گفت: صلح پایدار به دنبال اجباری‌سازی یک آرامش تحمیلی است و نگاهی سلبی به صلح و نبود جنگ دارد و به دنبال حفظ وضع موجود است و به حقوق بشر به صورت نمادین توجه دارد که نتیجه آن نیز یک جانیه‌گرایی نظام سلطه است اما صلح عادلانه به دنبال اصلاح امور با حذف زمینه‌های تعارض است و خواستار پیگیری عدالت در همه امور است. این نوع صلح ایجادکننده امنیت و آرامش است، دنبال کرامت انسانی است و مسئولیت‌پذیر کردن طرفین، الزامات تشویقی و تنبیهی را در نظر دارد.

از این نظر ایران پیگیر تحکیم صلح و امنیت در منطقه و جهان است، چراکه ایران صلح و امنیت منطقه را برابر با امنیت خود می‌داند.

این سخنران در پایان سخنان خود با اشاره به اینکه بر اساس اندیشه‌های رهبری صلح باید بر پایه عدالت، معرفت و حفظ کرامت و اسلام و به دور از اغراض قدرتمندان عالم باشد گفت: صلح عادلانه در اندیشه مقام معظم رهبری برای امروز نبوده بلکه ایشان در دوران جنگ تحمیلی نیز این مهم را مطرح و به نمایندگان سازمان ملل عنوان کردند که ما هم پیرو صلح هستیم اما صلح عادلانه. این صلح عادلانه می‌تواند زیربنایی برای سیاست خارجی ایران باشد به‌ویژه اینکه بسیاری از بیانات رهبری منطبق با قوانین بین‌المللی است و اتفاقاً ایران بر اساس همین اندیشه عدالت‌محورانه و صلح‌جویانه است که از نظم نوین چندجانبه گرایانه حمایت می‌کند.

صلح و عدالت در اندیشه رهبری، مکمل یکدیگرند

دکتر محمد اسحاقی، معاون آموزشی و پژوهشی مؤسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی، با پرداختن به مفاهیم بر ساخته از عدالت و صلح در جهان غرب و مفهوم مورد نظر انقلاب اسلامی از صلح و عدالت، منظر جهان غرب از صلح و عدالت پایدار را تسلیم ساختن دیگران عنوان کرد و گفت: غرب می‌خواهد با خوی سلطه از ابزار صلح استفاده کند اما در اندیشه‌های رهبر انقلاب اسلامی و نظام جمهوری اسلامی صلح و عدالت متلازم به هم و در تعامل باهم هستند بنابراین ششون هر کدام باید با ویژگی‌های خاص خود رعایت شود.

دکتر محمد اسحاقی در این نشست با اشاره به اینکه مبانی فکری رهبر انقلاب بر دو پایه معنوی اهل‌بیت و دین و تجربیات زندگی نشئت گرفته از تحولات مهم داخلی، منطقه‌ای و جهانی قابل تبیین است گفت: در باب بیانات رهبری بر سه اصل شناخت، شناساندن و تحقق آن باید اقدام کرد، چون در اندیشه‌های اسلامی دعوت به صلح یک امر مقدم است. از طرفی رهبری تأکید دارند نظام اسلامی صلح و آرامش را می‌خواهد چرا که در این شرایط پیام نظام سریع‌تر منتقل می‌شود.

این سخنران با بیان اینکه صلح یک امر میان رشت‌های است که در علوم مختلف از اقتصاد و سیاست گرفته تا جامعه‌شناسی، حقوق و... می‌تواند مورد توجه و ارزیابی قرار گیرد تأکید کرد: از نظر اسلام صلح یک اصل اساسی است و شرایط صلح در نگاه اسلامی بر پایه عدالت، حفظ امنیت و مشروط بودن است حال آن که پیمان‌هایی همچون ناتو، ورتسو... اگرچه با ادعای صلح ایجاد شدند اما در نهایت به‌اثری در جهت جنگ و ویرانی مبدل شدند چنان‌که نتیجه صلح امریکایی جنایت و جنگ غزه است.

اسحاقی افزود: در نگاه رهبری صلح به معنای تسلیم شدن نیست، بلکه مقاومت در برابر سلطه‌طلبی است. از این نظر صلح یک هدف والااست نه یک هدف تاکتیکی و در برابر یک جانبه‌گرایی قرار می‌گیرد. از طرفی صلح باید در چارچوب عدالت باشد، همچنان‌که در سیاست خارجی ایران دنبال می‌شود و می‌بینیم ایران مطابق با این خط مشی آغازگر هیچ جنگی نبوده است.

معاون آموزشی‌وپژوهشی مؤسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی با تأکید بر اینکه عدالت یک ارزش مطلق و از اصول اسلامی و مذهب شیعه است گفت: عدالت اقتصادی، آموزشی، جنسیتی، عدالت در توزیع، عدالت در فضای مجازی، عدالت به مثابه یک فرهنگ و... در بیانات رهبری مشاهده می‌شود. این موضوع نشان می‌دهد عدالت دارای عرصه‌های فردی و جمعی است که باید رعایت شود. از طرفی تبدیل عدالت به گفت‌مان نخبگانی یک اصل مهم در تبیین و اجرایی‌سازی عدالت است.

دکتر اسحاقی در بخش پایانی سخنان خود گفت: صلح و عدالت در اندیشه رهبری، مکمل یکدیگر هستند طوری که با عدالت می‌توان صلح پایدار را محقق ساخت. عدالت و صلح با هم همراهی دارند و جدا جدائی‌توان آنها را پیش برد. ادبیات صلح می‌تواند تمام ادیان را در کنار هم قرار دهد. می‌بینیم صلح پایدار غلب چون عادلانه نبوده است، زمینه‌ساز جنگ‌ها نیز شده است. در چارچوب صلح باید تبیین درستی در عرصه منطقه‌ای صورت گیرد به‌ویژه اینکه فلسفه شکلگیری معاهده‌ها، سازمان‌ها و مقررات بین‌المللی نه برای صلح که در جهت سلطه است.

امام فرمود منطق ما قدرت ماست اما امریکایی‌ها وارونه می‌گویند

سخنران دیگر این نشست دکتر منوچهر متکی، نماینده مردم تهران در مجلس شورای اسلامی و وزیر امور خارجه اسبق بود که با اشاره به نگاه استعمارگر غرب و ابزارسازی از موضوعات فطری انسانی مثل صلح و عدالت به بیان مصادیق عینی از سواستفاده غربی‌ها از موضوع صلح و عدالت پرداخت و مصداق بارز و اخیر آن را وضع تعرفه‌های غیر عادلانه ترامپ بر کشورهای دیگر به‌ویژه کشورهای

جامعه

سرویس اجتماعی ۸۵۲۳۰۶۰

اقتصاد و تقابلهای صورت گرفته اقتصاد امریکا با جهان و ایران

یادآور شد: اقتصادی که مبتنی بر عدالت نباشد موجب‌ات جنگ را فراهم می‌کند و در نهایت با فروزان شدن جنگ، صلح جایگاهی برای ظهور و بروز خود نمی‌تواند پیدا کند.

وی، تفکر جنگ تعرفه‌ای را ناشی از جهان بینی مبتنی بر لیبرالیسم دانست و گفت: اصالت انسان از نگاه لیبرالیسم منجر به اصالت قدرت می‌شود در صورتی که این نوع نگرش و جهان‌بینی، نافی اخلاقی و نقطه مقابل صلح بر مبنای عدالت است. از طرفی مانع اصلی استقرار صلح، فقدان صلح اقتصادی در جهان است.

این سخنران با اشاره به اینکه نگاه رهبری به اقتصاد عادلانه از هستی‌شناسی و جهان‌بینی مبتنی بر رهیافت‌های وحیانی و تبعیت از منش اهل بیت نشئت می‌گیرد گفت: رهبری تأکید دارند جهان نگاه، توسعه‌غیر الهی را مطرح می‌کند حال آن‌که نگاه ما موضوع پیشرفت است. کلمه توسعه یک بار ارزشی که الزاماتی دارد که با آنها موافق نیستیم، چون جهان‌بینی غربی که الگوی توسعه را ترویج می‌کند یک نگاه اومانیستی است و انسان محور خلقت عنوان می‌شود که نتیجه آن حواشی بزرگ سرمایه‌داری فعلی می‌شود.

وی تأکید کرد: در جهان‌بینی اسلامی الگوی پیشرفت، خداوند به عنوان اساس و محور جهان است و همه موجودات باید در مسیر خدمت قرار گیرند. در نگاه غربی عدالت یک مسئله فردی است در حالی که در نگاه اسلامی، عدالت یک اصل اصیل به شمار می‌رود.

پیشرفت در غرب، اساس رشد اقتصادی و تولید ثروت است و هر

وی با اشاره به دو مؤلفه مذاکراتی قدرت و منطق، کارکرد این دو مؤلفه را نزد جمهوری اسلامی و جهان غرب، متمایز و متفاوت بر شمرد و گفت: ادبیات امام(ره) توانست در جهان بین ظلم و عدالت شناخت ایجاد کند و رهبر انقلاب اسلامی نیز با تکیه بر مفاهیم دینی و اسلامی و با پیروی از راه و طریق امام(ره) منطبق در گفت‌وگو و عدالت را پایه صلح می‌دانند.

منوچهر متکی گفت: هستی بر اساس عدالت است و عدالت یعنی هر چیزی سر جای خود قرار گیرد. این در حالی است که جامعه بشری از ابتدای خلقت با نزاع‌ها و درگیری‌ها برای منافع مواجه بوده که تا امروز نیز ادامه دارد. در این راستا حکمرانی بر این اساس شکل گرفت که مناسبات انسانی را به سامان برساند. بر این اساس وقتی در قرآن از حکمرانی صحبت می‌شود، عدالت محور اصلی آن است، چون تمامیت خواهی یک فرد بر دیگران در قالب حکمرانی‌ها نیز وجود دارد که در نهایت به استقرار و دوام حاکمیت‌های تمامیت‌خواه منجر می‌شود.

وی با بیان اینکه قدرت مبتنی بر تمامیت خواهی، اصلی‌ترین عامل برای نابودی عدالت است و در آن سو شکلگیری حرکت عدالت محور و ضد استعماری راه مقابله با فضای استعمارگری و سلطه‌گری است، افزود: قدرت از نظر غرب، اهرم و عاملی است که به دنبال خود سلطه و هژمونی بیاورد و ابعاد اقتصادی، نظامی و بین‌المللی را در بر بگیرد. بر اساس این اندیشه غرب سده‌هاست

به دنبال سلطه مطلق است و از نظر آنها این منطق امریکایی باید از سوی کشورها پذیرفته شود، در حالی که نگاه حضرت امام(ره) در اینباره کاملاً متفاوت است. امام می‌فرماید: «منطق ما قدرت ماست»، حال آنکه در نگاه امریکایی تأکید می‌شود «قدرت ما منطق ماست». یعنی آنکه در منطق امریکایی این زور و تحمیل است که حرف اول را می‌زند نه منطق و گفت‌مان. رهبر انقلاب یک دهه پیش از افول امریکا گفت، بررسی فرایند تحولات جهانی این افول را آشکار می‌سازد.

رسالت انقلاب اسلامی امروز ادامه جنگ منطق‌هاست چنان‌که غرب به دلیل ناتوانی در برابر حقانیت مواضع ایران به تحریم و فشار روی آورده است. متکی در پایان عنوان می‌کند منطق ایران به دنبال صلح و آرامشی برای تمام جهان است.

چندجانبه گرایی، علیه جنگ تعرفه‌ای و تحریم

در ادامه این نشست محسن پاک‌آیین، دیپلمات سابق و عضو شورای راهبری مجمع جهانی صلح اسلامی با محور قرار دادن موضوع

د

دکتر داود عامری، دبیر مجمع جهانی صلح اسلامی:

صلح در همه ادیان دارای ابعاد تبیینی مشخص است و صلح بر اساس ادیان الهی می‌تواند ملت‌ها را به آرامش برساند، در منظومه فکری رهبری نیز صلح عادلانه به عنوان یک ارزش شناخته می‌شود

همچون لیبی، سوریه و... می‌توان مشاهده کرد. از طرفی کمک‌های توسعه‌ای امریکا حرفه‌ای برای نفوذ در سایر کشورهاست و حذف آنها مشکلات بسیاری برای این کشورها ایجاد کرده است.

وی راهکار پایان دادن به این وضعیت را حرکت در مسیر چند جانبه‌گرایی عادلانه و حذف یک‌جانبه‌گرایی از طریق اقتصاد عادلانه عنوان کرد و افزود: شناخت‌های و بریکسی می‌توانند در این عرصه فعال باشند، ضمن اینکه همکاری جنوب – جنوب در این چارچوب نیز می‌تواند تعریف شود.

صلح و عدالت مترقی باید نرم‌سازی – هنجارسازی – شود

اما در دور دوم صحبت‌ها و در پاسخ به سؤالات کارشناسان حاضر، دکتر داود عامری، دبیر مجمع جهانی صلح اسلامی با مرور آنچه در ابتدای جلسه به آن اشاره کرده بود ضمن تأکید مجدد بر ادبیات معیار و اهمیت آن، دیدگاه رهبر انقلاب اسلامی در صلح و عدالت را مشخص و مترقی عنوان کرد و با اشاره به اینکه دیدگاه‌های رهبری نافی دیدگاه‌های امام(ره) نیست آنها را منطبق بر هم دانست.

دکتر عامری با اشاره به اینکه صلح در همه ادیان دارای ابعاد تبیینی مشخص است و صلح بر اساس ادیان الهی می‌تواند ملت‌ها را به آرامش برساند، نگاه رهبری در صلح را بر اساس موازین دینی و انقلابی دانست و گفت در منظومه فکری رهبری نیز صلح عادلانه به عنوان یک ارزش شناخته می‌شود. از طرفی وقتی صلح عادلانه به عنوان یک ارزش محسوب می‌شود می‌توان آن را به عنوان یک هنجار جهانی مبتنی بر پایه‌های فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و... شناخت تا اساس گفت‌مان معیار قرار بگیرد و قرانت مختص داشته باشد که البته پیاده‌سازی این مهم نیاز به تولید ادبیات خاص خود دارد.

دبیر مجمع جهانی صلح اسلامی در پایان صحبت‌های خود عنوان کرد: غرب در توجه به مفهوم صلح پایدار به نظریه پردازی و ترم‌سازی – هنجارسازی – پرداخته و ما هم می‌توانیم بر پایه گفت‌مان صلح عادلانه صحبت کنیم، صلحی که مفهوم غنی‌تری دارد و اساساً این صلح عادلانه است که می‌تواند زمینه‌های صلح پایدار واقعی را فراهم کند، چراکه چند جانبه‌گرایی به صلح عادلانه در جهان نزدیک‌تر است تا یک جانبه‌نگری.

در خاتمه این نشست دکتر محمد اسحاقی با محور قرار دادن سؤال مطرح شده به مرور آنچه تاکنون در این باره صورت گرفته است پرداخت و در جهت تحکیم و تقویت گفت‌ومانی که باید در مسیر پیش رو دراشته شود پیشنهادهایی زیر را ارائه داد:

۱. پرداختن به «اپییت صلح» و کاربردی کردن آن با توجه به اقبال جهانی به این موضوع.
۲. ساخت «نظریه صلح عادلانه» در مقابل صلح پایدار که نیاز به کار کارشناسی و فنی زیادی دارد.
۳. مطالعه موردی کشورهای مثل ژاپن و آلمان که با نظریه صلح پایدار پیش آمدند.
۴. استخراج نظام و مبانی صلح پایدار و به کارگیری ظرفیت شبکه نخبگانی برای دریافت نتیجه مطلوب از مستخرجه.
۵. تبدیل صلح عادلانه و صلح پایدار به ظرفیت علمی.
۶. آشناسازی با واژه و مفاهیم صلح که در خیلی جاها و به‌ویژه در بطن جوامع فقط با معنای ظاهری صلح شناخته می‌شود در حالی که در نزد نظام بین‌الملل و سسلطه، صلح به عنوان یک ابزار برای تسلیم ساختن استفاده می‌شود.

۷. به کارگیری ظرفیت‌های رسانه‌ای برای کاربردی کردن مفاهیم صلح عادلانه و تبیین صلح مورد نظر نظام سلطه غرب مزور که از این واژه مقدس (صلح) و واژه‌های مشابه مثل «حقوق بشر» یا «حقوق زنان» یا «حق سرزمینی» سواستفاده می‌کند.

۸. طراحی مدون برای تبیین صلح عادلانه در کشور، منطقه و جهان. در این راستا لازم و ضروری است که تبیین عالمانه به لسان هر قوم صورت بگیرد.

۹. بررسی و نقد قوانین ناظر بر صلح در جهان و تبدیل آنها به مقاله، پایان نامه، نشست‌های تخصصی و... گفتنی است در پایان، کارشناسان و اعضای حاضر بر تداوم این گونه نشست‌ها تأکید کردند.